

"Štajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročna velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 krom, za Ameriko pa 6 krom, za drugo inozemstvo se računi naročno z ozirom na visokost poštine. Naročino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajo po 6 v. Uredništvo in upravništvo se nahaja v Ptuju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vraca. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Štev. 39.

V Ptuju v nedeljo dne 29. septembra 1912.

XIII. letnik.

Današnja številka „Štajerca“ ima 4 strani priloge; vsled tega obsega skupaj 12 strani in slik.

Lepa zmaga v Leskovcu v Halozah.

Pretekli ponedelek so se vrstile občinske volitve v Leskovcu v Halozah, ki so končale s polno zmago naprednih mož. Es je, da so bili Leskovčani vedno vrli nadnjaki in da se niso nikdar klanjali pred podkarskimi zapeljivci klerikalne stranke. Od nekaj je že Leskovec nekaka trdnjava prosto miedih kmetov, ki si hočejo svoje stvari sami urediti in ne potrebujemo nobenih jerobov. Vsa last zato tem nevpogljivim Haložanom! Ali les so nasprotniki vendor popolnoma sigurni, da bodejo „Štajercijance“ vrgli. Napeli so vse moči, porabili poštena in nepoštena sredstva, uganjali najgrše nasilje, zlorabljali cerkev, slegarli, — pa vse zastonj. Napredni kmetje so vrgli to klerikalno-narodnisko gospodo ob tla, da si bode ta pač dolga leta zapomnila. Zmaga je natančno neprizakovano, presestljivo lepa.

V resnicu povemo, da smo že računili s pozom, kajti fajmošter in nadučitelj sta zlobnala skupaj „vse, kar leže in grę.“ Udeležba pri volitvah je bila tudi živahnja. Zato pa je zmaga izkrepša. V 3. razredu so dobili naši kandidati skoraj 10 glasov več nego nasprotniki; tu so bili izvoljeni sledeči gg.: Jos. Vidovič, Andrej Windisch, G. Kmetec, Jos. Potočnik. — V 2. razredu so dobili naši možje po 15. nasprotniki pa 8 glasov; izvoljeni so bili gg. Jos. Windisch, Joh. Windisch, Filip Kosek in Rudolf Del Negro. — V 1. razredu so dobili naši kandidati po 6, nasprotniki pa po 4 glasov. Le vsled razcepiljenja glasov sta bila eden naših mož in eden nasprotnikov hajdinski modrijan Grahar ednako število glasov; vsled tega se je že rebaloval; Grahar je imel reto in je tako zlezel v občinski zastop; s tem seveda nočemo reči, da „ima ta neumen srečo.“ Izvoljeni so bili v 1. razredu razven njega še gg. Blaž Windisch, Joh. Vidovič in Al. Koletnik.

Agitacija nasprotnikov je bila, kakor rečeno, relikanska. In v sredi te nesramne hujskarije je stal fajmošter Skamlic, torej mož, ki je od faranov plačan, ki se redi od kmetskih žujev in ki bi se sploh ne smel v posvetne stvari vratiti. Ta politikujoči duhovnik se zanaša preveč na haložansko potrežljivost in si bode enkrat pošteno prste osmodil. Leskovčani potrebujejo duhovnika za duše pasti, ne pa za sovraštvo širiti. Leskovčani imajo Skamlica že v želodcu, dokar je pričel hujskarijo zaradi napisa na šoli. Žej pa so ga že do grla siti in mu bodejo kmalu pokazali pot iz Haloz. Ali Skamlic ne stane, da kot duhovnik ne sme zlorabljati vere in verke v politične namene? Ali ne vede, da je naravnost bogokletstvo, ako se v Božjem hramu na prižnice zaradi volitev hujška? Ali kaj briga take politične peteline v črni suknni vera! Skamlic je pač misil, da bode s svojim črnim

talarjem vso občino pokril. Med volilce so njegevni priganjači delili listke s sledenčo vsebinom: „Pridite v nedeljo hitro po sv. opravilu v kajplanijo na pogovor za pondeljske volitve! — Župnik.“ — Ta fajmošter je postal torej na vladni politični agent. Sramota! Pa naj se pusti od klerikalne stranke plačati! Zakaj pa jemlje denar od vseh faranov brez razlike političnega mišljenja? Sramota! Ednakovreden bratec temu čednemu fajmoštru je nadučitelj Stoklas. Ta „liberalni“ učitelj menda tudi misli, da bode kmete v kožji rog pognali. Pa se motiš, Stoklas! Pazi, da te bode šolska deca vbogala, odrasleni ljudje pa se ne bodejo pustili od tebe komandirati. Sploh ima nadučitelj Stoklas čudno veselje na kiklje; enkrat voha za kikljam učitelje in drugih „jungferc“, potem pa leze zopet pod fajmoštrovo kikljo. Mnogo sreče ne bodo pri temu imel in ako Stoklas ne bode mireni, povedali mu bodoemo take romane, da ga zadnji psic več ne povaha. Žalostno, da se puti „liberalni“ nadučitelj za fajmoštrovega „štifelpucera“ degradirati! Temu čednemu parčku pa se je pridružil tudi Grahar, hajdinski Grahar, mož visoke inteligence, ki sliši travo rasti in ki bode prav gotovo še poslanec ali pa minister. Grahar ima sicer tri vogljato dušo: enkrat je liberalec, potem Plojaš in potem zopet klerikalec, — kakor ravno veter vleče in luna sije. Ta poštenjak je prišel fajmoštru na pomoč in je misil, da bodejo Leskovčani pred njim na trebuh padli. Pa niso hoteli! Župnik se je sicer na Graharja in Stoklasa zanesel. A kot zadnjo pomoč je poklical še poslanca Mihčeta Brenčiča. „Naš Miha bo pa že zelje zabelil,“ si je misil črni Skamlic. In z mogočnimi koraki je prišel Miha, kakor takrat, ko je kot „pšelarski“ korporal rekrutom imponiral. A kmetji v Leskovcu so bili tudi soldati, čeprav ne sami „pšelarji.“ Miha jim ni imponiral. Miha je zaman iskal ljudi, ki bi mu v Leskovcu „živio“ vpili. Morda mu je „liberalni“ nadučitelj Stoklas roko kušnil; ali pa mu je kaj o „jungfravah“ povedal, kjer sta oba prijatelja ženskih predpasninkov. . . Kot peti zaveznik pa je prišel Graharjev svak Jože Mlakar. Temu poštenjaku seveda nič ne očitamo. Za svoje svinjarje, ki so vredne divjaka, se je 8 let v ječi pokoril in nikdo mu tega ne sme očitati. Sramota, nezaslišana sramota je pa, da je bil ta človek, ki bi se moral skriti pred vsakim solnčnim žarkom, fajmoštrova „priča“ na pooblastilih in glavni priganjač pri volitvah. Med takimi ljudmi si isčejo torej Skamlic, Stoklas, Grahar in Brenčič svoje zavezničke. Pfui! Ali se tisti, na katerih pooblastilih je postal fajmošter tega Mlakarja kot „priča“ se podpisati, ne sramujejo? Ali v celiem Leskovcu niso fajmošter in njegovi pajdaši najdli boljših „prič?“ Se enkrat: pfui! . . Ti ljudje, ta čedna družibica, so hoteli torej domačine v Leskovcu premagati. In kmetje so kimali z glavami ter so pazili, da se te pisane gospode z rokavom ne dotaknejo. . .

Devetkrat modri poslanec Miha Brenčič je svojo „zmožnost“ takoj pokazal. Misil je, da sme kot poslanec tudi z nepostavnim pooblasti-

lom voliti. Tudi politični fajmošter in prista vseh slovenskih strank. Grahar sta hotela na ta „pošteni“ način voliti. Pa ni šlo, ni šlo, kajti postava velja tudi v Leskovcu in ne samo za Mlakarja, temveč tudi za fajmoštra. Da se Grahar in fajmošter ter prijatelj žeuskoga spola Stoklas toliko na postave razumejo, kakor zajec na boben, nas ne čudi. Ali Miha Brenčič bi moral vendar nekaj vedeti, kajti on je bil že parkrat na Dunaju in je že lastnoročno podpisal kvitunge za poslanske dijete. Celo na „piciklu“ se zna Miha že voziti. Postava pa mu je knjiga z devetimi pečati. Pred postavo stoji kakor bik pred novimi hlevskimi vrati! In tako je moral c. k. komisar poslanca Brenčiča podučiti o volilni postavi in Miha je odšel z nosom, tako dolgim kakor spuheljska vas . . .

Tako so se izvršile te volitve! In končale so z naravnost krasno našo zmago. Veselje v Leskovcu je veliko. Zdaj je v javnosti dokazano, da Leskovčani ne marajo na zadnjaškega zatiranja in da se ne bode nikdar več tako v občini gospodarilo, kakor začasa Potočnika in ednakih mož. Izvolitev splošno priljubljenega in spoštovanega župana Vidočiča je zdaj gotova stvar. Ali ravno tako gotovo je, da bodejo Leskovčani zdaj fajmošter in nadučitelja malo za ušesa prijeli. Fajmošter je začel s prepričom in sovraštvo; zapomni naj se, da kdor veter seje, ta žanje vihar. Nadučitelj Stoklas pa naj nikar ne misli, da bode še kakšno vlogo igral. On je za Leskovčane „luft“. Napravil je občini s svojo trmoglavostjo že za več tisoč kron škode. Kmetje si ne bodoje pustili od njega svoj krvavo prisluzbeni denar zapravljati! Ljudstvo zahteva, da se z daj staro šolo prodaja, pa naj se ta zaljubljeni nadučitelj makari na glavo postavi! Kmet, davkoplăčevalec je gospodar! Čestitamo vrlim Leskovčanom iz srca za krasni uspeh, ki so ga s svojo doslednostjo in s svojo poštenostjo dosegli! . . .

V farovžu pa je bila velika žalost. Fajmošter je Brenčiča in Graharja na „pohane piščance“ povabil. Vse je tako fino dišalo, vse je bilo tako lepo. Ali sedeli so okoli mize in nobenoga apetita niso imeli . . . Škoda piščancev!

SUKNA

in modno blago za gospode in gospodarje
priporoča izvozna hisa.

Prokop Skorkovsky in sin

v Humpolci na Češkem.

Vzorci na zahtevo franko. Zelo zmerne cene. Na telo bočem dati takoj izgotoviti gospodske oblike.

ZEFIRE

Politični pregled.

Državni zbor se torej le ne bode tako kmalu sklical, kakor so to delavnici poslanci želeli. Predsednik Sylvester sklical je seniorski konvent državne zbornice za 7. oktobra. Prva seja državne zbornice se bode bržkone dne 21. oktobra vršila. Upajmo, da bode državni zbor vendar enkrat v pametnemu gospodarskemu delu prešel.

Prestolni govor. Pri slavnostni otvoritvi letosnjih delegacij dne 24. septembra slavila sta najprve avstrijski in ogrski predsednik vladarja. Naš cesar je prečital potem prestolni govor, v

katerem pravi: „Zadovoljno sprejemam zagotovila Vaše zveste udanosti in se Vam toplo zahvaljujem. Naše razmerje k vsem državam nosi vedno prijateljski značaj. Opiraje se na našo ozko in skozi mnogo let priznano zvezo z Nemčijo in Italijo imela bode naša zunanja politika i zanaprej stremljenje, pripomoći pri varstvu interesov monarhije k vzdržavanju miru. Z odkritosrčno simpatijo zasledujemo trud italijanskih in turških državnikov, da se na poti direktnega neobveznega pogovora najde za oba dela častno podlago za mir. Vsled nepojasnjenega položaja v bližnjem orientu priporočala je moja vlada pogovor med velevlasti; ta je pokazal enoglasno željo vseh udeležencev, da se vzdrži mir in status quo (dosedanji položaj) na Balkanu. Z novimi vojnimi predlogami je naša armada in mornarica okrepčala svoje mirovno stanje; pri tem je večina vojni dolžnosti podvrženih pridobila izdatne olajšave pri izpolnitvi svoje aktivne službe. Letošnje zahteve moje vojne uprave se je ozirom na finančni položaj obeh držav na neobhodno potrebno mero omejilo. Vsled Vaše požrtvovalnosti pričeto izdelanje naše vojne mornarice postavilo bode našo mornarico v položaj, da odgovarja v zvišani meri vedno večji potrebi za varstvo naših gospodarskih interesov. Zaupajoč, da boste s starim patriotičnim veseljem h svoji nalogi stoplili, želim Vašemu delu ugodni uspeh in Vas prisrčno pozdravim“. — Prestolni govor našega cesarja je napravil jako pomirljivi in ugodni vtis.

Novi ministri. Hvala Bogu, hudiču pa figo, — imamo že zopet dva nova ministra! Dosedanji gubernér poštne hranilnice Schuster pl. Bonmot je bil imenovan za trgovinskega ministra, dosedanji senatni predsednik pri upravnem sodišču Franc Zenker pa za poljedelskega ministra. Radovedni smo, kaj bode s tem novim poljedelskim ministrom, ki je jurist in ni imel še nikdar nič opraviti s kmetijstvom. Zakaj pa ne napravijo rečimo kozjega pastirja za justičnega ministra? Taki poljedelski ministri, kakor jih imamo pri nas na Avstrijskem, niti koze pasti ne znajo. Bodemo videli in slišali!

Poročka v cesarski hiši. Pred kratkim se je poročila nadvojvodinja Elizabeta Franciška z grofom Waldburgom. Cesar, ki je nevestin starši oče, se je sam tudi slavnosti udeležil.
Izvoljen je bil od veleposelstnikov na mesto pokojnega poslanca Mayr-Melnhof podnajstajerski grasčak pl. Moseon.

Irredentisticni skof. Listi poročajo, da je pustil cesar Franc Jožef potom kardinala legata van Rossumu knezoškofov v Trientu Endrici resno posvariti, ker se ta čudinu knezoškof nedeležuje irredentovske protivarske hujskarje.

Plačite, gospodje! Čime se da je končal euharistični kongres z velikanakum — deficitom takoj na slavnostni odbor niti narejenih obveznosti ne more poravnati. No, kaj ko bi bogati cerkveni dostojanstveniki enkrat posteno v žep segli? Saj se vendar ne bodejo zopet na verne dvorce "obrnjati" da nate dolgove plačajo, ki so jih napravili s pastirji.

Na Ogerskem so se v zadnjih tednih odigravali dogodki, katerih se mora pač vse madžarsko gubočko stranovati. Državljanske konstitucionalne pravice so vse predstavniki naroda prva skrb in jih sčutiti vse kar vima srce za dobrobitno. A to je pri kulturnih načinu Madžari pa so s svojim sedanjim postopanjem doprienesli dokaz, da v njih žilah še vedno jako večje bolezni. Na Ogerju pa je Oger

skem za boj enega razreda proti drugemu, reprezentativnim plemenitazkim privilegijem proti drugemu, imeli bi ta boji se nekaj pomena. Ali v resnici se gre le za boj ene sebečne gentry-bande proti drugi. Zato je zavzel ta boj tudi obliko roparijskih divljancev. Bakony-bozta. Opozicija je zopet v državni zbornici razsajala in tulila, tako da je bila vsaka razprava nemogoca. Rakovški predsednik graf Tisza, ki je sekakor v celoti tem dirindaju najbolj antipatično posebnost, je dalje časa to divljanje opazoval. Potem je poklical policajce v zbornico in ti so prijet enega opozicionelega poslanca za drugim ter so jih vrgli iz zbornice. Prav „po domače“, kaj? Eden policajev je pokazal junaka; odpovedal je pokornost; zato je opozicija zanj 20.000 K nabral in je ta patriot“ forej prav len kšef.“

apravil. Minister Beöty zopet ima prevročili; on ni tih, ako mu kdo „šufta“ v obraz saluča, kakor n. p. Tisza in Lukas. Zato so ga a opozicionejni poslanci pošteno pretepli. Izjavili so pa tudi, da hočejo motiti zasedanje oglasne delegacije, ki se ravnonakar na Dunaju vrši. V tem res so prišli na Dunaj ter — omahnili. „Protestirali“ so, skušali dunajsko ljudstvo v demonstracije nahujskati; a ljudstvo je bilo pametnejše in je reklo, da naj si grofovski postopaci ami kostanj iz ognja potegnejo. Ko so hoteli in bolj razgrajati, so policaji sablje potegnili in pogumni avarski potomci so postali „pametni“. Ljudi so zopet domu na Ogersko, kjer hazardirajo po svojih klubih naprej . . . Taka je ta tragikomedija madžarske „politike“! Skrajni las je, da se uresniči aa Ogerskem volilna pravica na temelju poštene splošnosti, s katero mogoče vso to cigansko gospôdo „ad acta“ položiti. Ljudstvu pravico in potem je mogoče, a postane Ogrska — kulturna dežela.

Umrl je nagloma poslanik Nemčije v London Marschall pl. Biberstein. Pojnik je bil med diplomati eden najpomembnejših in najvplivnejših. Njegova smrt je velikanska koda tudi za svetovni mir.

O laško-turški vojni v zadnjem času nismo nogo pisali, ker se pravzaprav razven domnejan in kombinacij ni moglo mnogo pisariti. V ripolisu samem ni bilo mnogo bojev in glavnov vlogo so igrali pravzaprav gospodje obeleni mizi. Na željo velevlasti so se vsedli amreč turški in italijanski diplomati skupaj in pričeli razpravljalni o možnosti mirovnih pogajanj. Pa niso prišli daleč, — mirovna poganja niso imela uspeha in pričakovati je, da redej zopet puške in kanoni jasnejše pogovore vržali. Medtem so tudi male balkanske države počele s sabljico rožljati. Na Srbskem in v Bulgariji se je širila strastna agitacija za vojno proti Turčiji. Izvršile so se že deloma mobilizacije in tak hip je bilo pričakovati začetek krvave bitre, ki bi imela tudi za našo državo nedoglednih posledic. Zdaj se je ta napetost vendar zopet polegla in upati je, da se to nevarnost polnoma odpravi. Francoška je medtem pomnila svojo mornarico v Srednjem morju. To spoveda se Italiji ne dopade in jo je tesneje ob vestro-ogrskega zaveznika pritisnila. Sicer pa je mednarodni politični položaj tak, da zna vsak enutes vse diplomatske kombinacije preverci nove nevarnosti primasati.

Draginja na Švedskem postala je v zadnjem času grozivita. Ena kila govejega mesa vane v krogu (skoraj 7. avstrijskih krov), 1 kila letine 4 krov, 1 kila želenega fižola 25.000 Švedska krona (ina 100.000 orfov). 1 liter črewnih krov, 1 liter krompirja 8.000 orfov itd. Draginja je na temenju celotnega ozračja

Splusošno zavarovanje živine se nоси na Nemem vpeljati. Vlada se prav živino zanj posluje, ker zasebne zavarovalne družbe niso imerne.

Srbska duhovščina v Bosniji se je združila velikem duhovniškem ustavu vseh popov. daj hodoči i popi v Bosniji torej želi na podlagi tesne organizacije politiko uganali. Moje delovanje mi od tega sveta... Sicer pa se izpisuje, tej natančnosti veliko politične važnost.

Ruski vojaki. Kakor znano, se v korpni
ski armadi upori ponavljajo. Bavnikov je vo
ško sodisce v Turkestangu očesdilo zaradi
pora 14 vojakov na smrt na vislicati, 12 na
visilno delo v rudnikih, 18 na dosmrtno pre
delo in 10 na uvrstitev v arhestantsko
imanzijo zači do 3 let. Na drugi strani pa
roca zoper iz Petersburga, da so zaprljali 16
skin morznev, ki so se na parniku "Panat
encum" upri izpodili so in v tem sodojni
urad, izbrali predstavnika. I

Ker stajerski deželni zbor ne dela!

se ne vznemirja mnogo, pa je soodgovorno na teh razmerah. Malobrižnost prebivalstva je posledica tega, da malo ljudi vè, v koliko razmeru lenoba deželnega zborna težko škodujejoče vpliva.

Cela vrsta jako važnih del, ki bi jih imel
deželni zbor izvršiti, se seveda ne more storiti.
Za Štajersko postane to razmerje lahko usode-
polno; saj se že zdaj vstavlja na vseh polji
javnega življenja.

Doslej ni bilo mogoče, da bi se razčunske zaključke leta — (čutel!) 1910 in 1911 — pregledalo in kmalu pride še l. 1912. Lep razmerek to v tako važnem upravnem zastopu, kakor je deželna zbornica! Pa tudi za leta 1911 in 1912 nimaamo proračunov. To razmerje je protipostavno! Kajti deželno gospodarstvo je popolnoma neurejeno. Sedaj nima ljudsko zastopstvo niti najmanjšega vpliva na gospodarstvo dežele. Kako se gospodarstvo kaj se zgodi in kaj ne, — o tem se ne vničesar!

Ne gré se tu za kakšno malenkost, temve za 37,711.503 kron (za 1912); deficit znaša čez 3 milijone kron. Za to pomanjkanje se dela vedno nove dolgovne in tako se mešetari naprej. Ali more misleči volitec temu molčati? In vlada trpi to stanje? Zakaj ne razpusti deželnega zborna? Zakaj ne nove volitve? V štajerski deželni zbor sliši sveža krištajersko prebivalstvo bode že red napravili tistimi par prvaškimi moženci!

Prebivalstvu se mora povedati, kako važne gospodarske naloge ima deželni zbor izvršiti. Našteti hoćemo najvažnije naloge.

Nastopi bocemo najvažnejše načoge.

P o s t a v a o v o d n i h p r a v i c a h
Vlada je izdelala načrt. Ravno za Štajersko je ta postava tako važna. V tem oziru je nas kronovina popolnoma zaostala in ravno zato se tudi našo industrijo zadržuje. V parlamentu pa pravlja vlada ob priliki predloge o vodnih cestah na programu v o d n o - g o s p o d a r s k e o š k o d n i n e za planinske dežele. Tu bi imel prvi vrsti deželni zbor govoriti in celotni deželi ni zbor (ne posamezni poslanci !) bi moral zahitev v Štajersko določiti. Ako bode naša deželi pri tej kupčiji slabo odrezala, potem so odgovorni oni krivci, ki so uničili delazmožnost deželnega zabora.

Regulacija rek in potokov. To
važno delo se je moralo vstaviti. Kaj leži na
tem, ako pride do katastrof? Kaj leži na tem
ako se milijone ljudskega premoženja ali
pa celo človeške življenja? — Dravsko regulira-
lo se je že vstavilo. Celo vrsto ednakih regula-
cijskih postav se ni moglo do sprejeti. Medtem
pa prebivalci teh ogroženih pokrajin lahko
stranom na povodenj takajo.

Tudi kar se deželne kulture nesreča mnogo vseled nedeljalnosti deželnega zborna preprečenje. Bilo je celo včisto kmetijako zadružnih inškorjev nastaviti. Vazna bi bila za vso kmetijo prebivalstvo predloga glede razdeljenja poseljki premj na deželnega sklada. S to predlogom bi kmetijsko delavce tečejoč na deželno priznali. Jako nujna bi bila tudi vpeljava obveznega varovanja proti elementarnim škodam za nekulturne vrste, izraba vodnih modri plesov, varovanje v ravninski in vložniški živine, uravnavanje vodnih tokov in vodnih sklepov in vse magično druzgajoč ednačenje. V slednjem članu deželnega zborna tripi skoda nadajoč veliko občini. Magično občini bi moralo biti uročiti sile in boljševike, solej, mestovladi, deželi, zamenjajoči dobitki in z visjimi dokladami. Te vecje doklade pa smej zogeti le z doroznjim deželnega zborna dvigateli Torej celo tudi, kadar bi prebivalci hoteli živov prinesli to mire, ker — deželni zbor ne dela. Koliko nepotrebnega dela bi se občinam prihranilo, ako bi deželni zbor nekatere važne postave sprejel, n. p. napravo pokončilja vodoredov, kar analog Manču